

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEL FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA.

SZERKESZTŐ :

DR. BEDŐ ALBERT.

FŐMUNKATÁRSÁK :

ARATÓ GYULA

HORVÁTH SÁNDOR.

HARMINCZHATODIK ÉVFOLYAM.

V. FÜZET.

1897. MÁJUS HÓNAP.

MEGJELENIK MINDEN HÓNAP 28-ADIK NAPJÁN.

Ára egy évre, azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 8 frt. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 150 frtot alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett ára 3 frt. Rendes tagoknak a 8 frt évdíj fejében szintén ingyen küldetik meg.

A lapnak legkésőbb minden hónap végéig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezeihez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jeggyel „reclamatio“ teendő.

BUDAPEST, 1897.

„PÁTRIA“ IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA

ÜLLŐI-ÚT 25. SZ. (KÖZTELEK).

Tájékoztató.

Munkatársaink s azokká lenni kívánó ügybarátaink tájékoztatására a következőket jegyezzük ide:

Az „Erdészeti Lapok“ eddigi tartalmában nyilvánult elveket jövőre is megtartjuk, közleményeink körébe fogadjuk az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bárminemű tudósításokat, valamint felvesszük az erdészetet közelről érdeklő s azzal mintegy rokoni kötelékben lévő vadászati ügyeket is.

Az e lapokban megjelenő közlemények szerzői megfelelő írói díjban részesíttetnek és pedig:

Egy nyomtatott ívnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel . 20—24 frtban.

Egy nyomtatott ívnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást igényel, avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért . . 12—16 frtban.

Egy nyomtatott ívnyi oly fordításért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást igényel 8 frtban.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség az év végével küldi meg, kívánatra azonban előbb is.

Azokat, kik minket lapunk feladatának megoldásában munkálatokkal támogatni kívánnak, kérjük, hogy dolgozataikat a nyomdában való könnyebb és gyorsabb kiszedhetés végett csak egyes félívekre, s ilyeneken is csak az egyik oldalra, mint mondani szokták, törött alakban írják. A ki cikkét úgy kívánja közölni, hogy azon változtatás ne tétessék: ebbeli feltételét a kézirat beküldése alkalmával szíveskedjék kijelenteni. Kéziratok nem küldetnek vissza.

A lapunknak szánt dolgozatok bérmentve ezen czim alatt küldendők: „Az „Erdészeti Lapok“ szerkesztőségének Budapestben Lipótváros, Alkotmány-utca 10. szám.“

Óhajtjuk, hogy a magyar birodalom minden egyes vidékéről, minél számosabb munkatársat birjunk, kik a körükben felmerülő erdészeti napikérdésekről, műszaki és üzleti vállalatokról, faárakról s előforduló eseményekről, habár ezek az illető helyi viszonyok közt még olyan jelentékteleneknek is látszanának, lapunknak gyors és lehető alapos tudósítást tegyenek.

A szerkesztő.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :

Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő :

Dr. Bedő Albert.

Megjelenik minden hónap 28.-án.

Harminczhatodik évf.

V. füzet.

1897. május hónap.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak, 3 frt kedvezményi árért járathatják.

— Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapestben, Lipótváros, Alkotmány-utca, 10. szám. II. emelet. —

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

A Lótos-féle magvető eke.

Irta: *Vadas Jenő*, erdőtanácsos, akad. tanár.

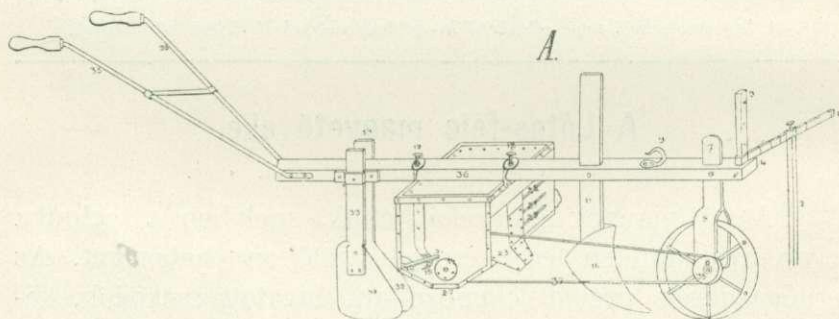
A találmányok korszakát éljük, melyben a technika vívmányai minden téren éreztetik jótékony hatásukat. Az erdőgazdaság czélját előmozdítani hivatott eszközök, készülékek és gépek is a legutóbbi években észrevehetően megszorodtak, sőt a már gombamódra sokasodó s innen is, onnan is ajánlott «magvető» készülékek és gépek «kitünő tulajdonságainak» untalan hangoztatását, ha bosszankodással nem, de mindenesetre kételkedő mosolygással fogadjuk. Megvallom, így voltam azzal a készülékkel is, amelyet most ismertetni szándékozom, mindaddig, a míg hasznavehetőségéről s jó munkájáról közvetlenül meg nem győződhettem.

A Lótos-féle magvető-készülék fő alkotó részei:

a) a sorjelző; b) kerék; c) vonóhorog; d) vetőárkot-

huzó; *e*) magszekrény; *f*) takarók; *g*) ekeszarvak; *h*) ekegerendely; *i*) hajtószij; *j*) fogantyú; *k*) hajtókorong; *l*) vonószij.

a) A sorjelző áll egy az ekegerendely felszínén félköralakban forgatható, 65 cm. hosszú s vízszintesen nyugvó karból (A. ábra 1.), melyre ide-oda tolható, 30 cm. hosszú, függélyes (A. 2) vasból való jelzőpálca van erősítve. A forgatható kar tengelyét a vonószij emelésére, vagy lejjebb bocsátására szolgáló s három lyukkal ellátott négy-szögletes oszlopnyulvány (A. 3.) alkotja. A sorjelző felső ütközője (A. 4.), a vízszintes karnak jobbra vagy balra fordításánál a gerendeyen lévő alsó ütközőbe akad s így a vízszintes kart mindig derékszögben tartja.

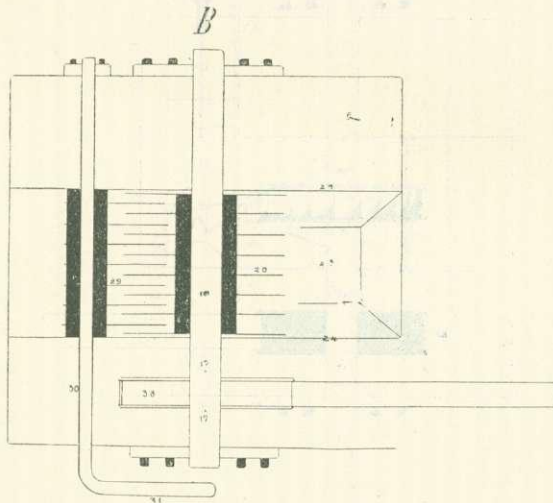
b) A kerék áll egy 30 cm. átmérőjű s 5 cm. széles talppal bíró vaskerékből. A kerékszárak (A. 5.) alsó része a tengely befogadására két lyukkal, felső része pedig az ekegerendelyhez való erősíthetése végett, csappal (A. 7.) van ellátva. A keréktengely négy-szögletes nyulványára (A. 8.) a hajtókorong illeszthető.

c) A vonóhorog. A vonószij megerősítésére szolgáló kampó az ekegerendely elején. (A. 9.)

d) A vetősört huzó áll az ekevasból (A. 10.) s ekeszárból (A. 11.)

e) *A magszekrény* (apróbb famagvakra). A vetőmag s vetőkészülékek befogására pléhből készült s vasalással ellátott 25 cm. magas, 25 cm. széles s ugyanily hosszú, csapott végű szekrény. Felszerelése a következő:

A szekrény tartói (A. 12—12.) arra szolgálnak, hogy csavarok segítségével a szekrény a gerendelyhez legyen szorítható, midőn pedig a hajtósíj feszítése vagy lazítása kívánatos, a szekrényt a gerendelyen előre vagy hátra

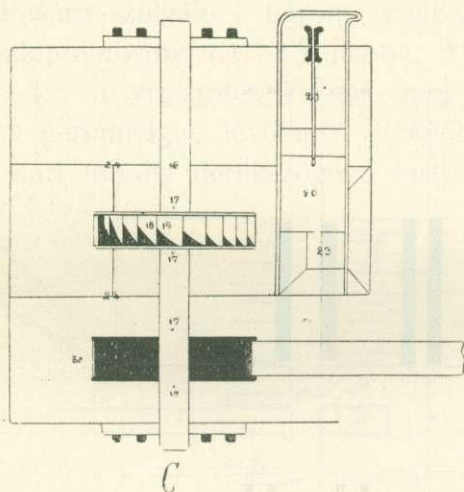

lehesseken tolni. A tengelyágyak (A. 13—14.) az emelő és hajtókorong közös tengelyének befogására szolgálnak s ezek közül a baloldali szétnyitható s a tengely elhelyezése után ágyzáró készülékkel (A. 15) zárható.

A magot emelő s hajtókorong közös tengelye (B. 16) a korongok szilárd megerősítésére 4 lyukkal (B. C. 17.) s 4 peczekkel van ellátva. A magot emelő korongnak (C. 18—19.) vályualaku mélyedései vannak s a vetendő mag nagyságához képest, kisebb vagy nagyobb mélyedésű

koronggal cserélhető fel; arra szolgál, hogy a magszekrénybe helyezett magot meritse és szórja.

A szabályozó készülékkel (C. D. 20.) a mag tetszés szerinti része felfogható, illetőleg ez a magot emelő korong alá visszaterelhető olyformán, hogy a szabályozót a tölcser felé toljuk s ezzel a korongszórta magból a tölcseren csak annyit engedünk kihullani, amennyi a vetés kívánt sűrűségének megfelel. A szabályozó rögzíté-

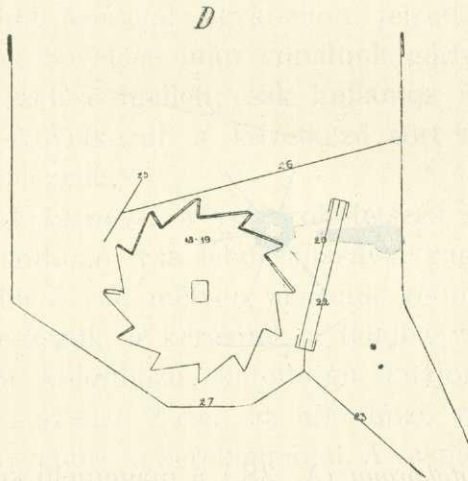
sére szolgál a szekrény falazatán keresztül ható csavar (C. 21). A tölcser balfalazatán kinyuló zárókészülék kinyitásával a magszórást fokozhatjuk vagy teljesen beszüntethetjük.

A tölcser (B. C. 23.) a korong merítettének a magok hullását közvetíti.

A választó-falazat (D. 25.) célja a magot emelő korong alá tóduló magot szűkebb térre szorítani; a zárókészülék is ezen van elhelyezve. Az ajtócska fölfelé húzásakor a mag az emelő korong alá bocsájtható; a fedő

(D. E. 26.) pedig leemelhető, ha a magemelő vagy hajtókorong kicserélése válik szükségessé. Az áteresztő (D. E. 27.) a szekrény alján van elhelyezve s nyitásakor a magemelő korong alatt levő mag kihullatható.

A magszekrény *nagyobb famagvakra* (tölgy, gesztenye), részben épügy van felszerelve, mint az előbbi, t. i. ugyanolyan szekrénytartókkal, magemelő tengelylyel, tengelyágyakkal, tölcsérrel, választófalazattal, ajtócskával és fedő-

vel, ellenben *hiányzik a vályu alakú emelőkorong, a szabályozó- és zárókészülék.*

A magemelést ennél is ujjas magemelő (E. 29.) közvetíti és pedig a gereblye (B. 29.) segítségével olyformán, hogy a gereblyére került magot, melyet ujjai elérnek, a tölcsérbe emeli. A gereblye tengelynyulványán levő fogantyú (B. 30. és 31.) helyettesíti itt a szabályozó és zárókészüléket. (Használata a vetés munkájánál van tárgyalva.)

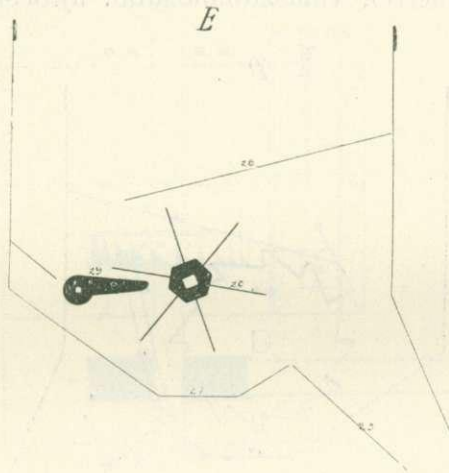
f) A *takarók* a mag fedésére szolgálnak s állanak a takarólapátokból (A. 32.), takaró-szárakból (A. 33.) s a

takarószár hüvelyéből, melyekkel az ekegerendelyhez vannak erősítve.

g) Az ekeszarvak (A. 35.) az eke vezetésére szolgálnak.

h) Az ekegerendelyen (A. 36.) a készülék felsorolt alkotórészei vannak elhelyezve.

i) A hajtószíj (A. 37.) 1 cm. széles, 0.4 cm. vastagszija a korongok mozgásba hozatalára való.

k) A hajtókorong (A. 38.) a magemelő korong forgását eszközli s a vetés sűrűségének megfelelően kisebb vagy nagyobb átmérőjű.

l) A vonószíj az egész készülék húzására szolgál.

A vetés munkája.

Talajművelés. A vetés egyenletes sűrűsége és megfelelő mélysége, nemkülönben a sorok egyenes irányban való haladása csakis azáltal lehet biztosítva, ha a talajt vetésmegfelelő porhanyítással (szántás vagy felásás) és a talaj felszínének kiegyenlítésével (fogasolás és boronálás vagy gereblyezés) készítjük elő.

Sorjelzés. A vetésnél csak az első sort kell jelezniük. Ezt olyformán tesszük, hogy az ekegerendelyen levő sorjelző pálcza karját a vízszintes karon a kívánt távolságra beállítjuk, megerősítjük s ezután 2 munkás a vetőzsinórt a vetéssoroknak megfelelően a földre egyenesen s lazán fektetve, addig huzza ide-oda, míg a földön vonalszerű jelzés nem látható. Majd a zsinórt félreteszik s csak arra ügyelnek, hogy a kerék ezen a jelzésen, a második fordulónál pedig azon a vonalon haladjon, melyet a sorjelző az előbbi vonallal egyközűen jelzett. Ha netalán 20—25 sornak bevetése után vonalunk görbülne, ami az eke rendes vezetése mellett, csak hullámos felületű területen szokott bekövetkezni, a következő sort a már ismert módon újra jelezzük.

A vetőárok készítése. A vetőárok tetszés szerinti mélységét, az árkothuzó vas lebocsájtásával vagy emelésével nyerjük. Pl. ha 5 *cm.* mélyen akarunk vetni, első sorban számításba vesszük a keréknek a talajba való sülyedése mértékét, ami különböző kötöttségű talajon 1—2 *cm.*-t teszen. Ha a sülyedés 2 *cm.*, az árkothuzó vasat 3 *cm.*-rel bocsájtjuk mélyebbre a keréktalpánál. A vasnak mily mélyre történő lebocsájtását tehát, a keréksülyedésnek az egész mélységből való leszámításával állapítjuk meg.

Magszórás. Az apróbb famagvak (ákác, glédics, fenyőfélék stb.) emelésére alkalmazott korongok vályualaku mélyedéssel vannak ellátva s annyi magot emelhetnek fel egyszerre, hogy ez a mennyiség a legsűrűbb vetésre is bőségesen elegendő. A sűrűbb vagy ritkább vetést a tölcser fölött ferdén elhelyezett szabályozó készülék ki- vagy betolásával érjük el. A srófok kijebbe vagy beljebb fordításával a tölcser nyításának kisebb vagy nagyobb részét zárhatjuk el s ezzel a magnak bizonyos részét felfoghat-

juk, helyesebben a magemelő alá visszaterelhetjük. A mag teljes elzárása, a szabályozó készülék mögött elhelyezett zárókészülékkel, illetőleg annak a balfalazatig való betolásával történik. A *nagyobb famagvak* emelését az ujjas magemelő teljesíti. Ennél a magszórást szabályozhatjuk a szekrény oldalán levő fogantyú le- vagy felfelé való fordítása s kisebb vagy nagyobb átmérőjű hajtókorongoknak alkalmazása által. Erre a célra minden ekénél 2 drb. 10 cm. átmérőjű, 1 drb 12 cm. átmérőjű és 1 drb 8 cm. átmérőjű hajtókorong áll rendelkezésre. A fogantyú fokozatos felemelésével a magszórást csökkenthetjük, sőt teljesen be is szüntethetjük, ha pedig fordítva járunk el, vetésünk sűrűségét fokozhatjuk. Ha a vetés sűrű, a szabályozás ugy is történhetik, hogy a keréktengely nyulványán levő hajtókorongot kisebbel cseréljük ki, ha pedig ritka, nagyobbal helyettesítjük.

Magfedés. A takarók a föld felszínéig bocsájtandók le olyformán, hogy az ekegerendely, lehetőség szerint vízszintes helyzetben maradjon. Ha bizonyos távolságra haladva a takarók előtt föld gyülemленék össze, az ekeszarvak megemelésével a felhalmozódott föld könnyen lehull.

Az eke kezelése. A vetéshez két munkás szükséges; az egyik az ekeszarvánál fogva vezeti az ekét, a másik pedig huzza olyanformán, hogy a vonószijat — a munkás nagyságához képest — áthuzza a sortjelző tengelye fölött álló oszlop valamelyik furásán s a végét megerősíti a gerendelyen levő vonóhorogra. Mindkét munkásnak ugy kell járni, hogy a huzó a jelzést, az ekevezető pedig a már bevetett árkot be ne tapossa. A munka haladása egyenletes lépésben s ne szaggatottan történjék, mert ellenkező esetben a vetés foltos. A leghelyesebb haladásnak 50 lépés felel meg percenkint.

A magelzárást apróbb famagvak vetésénél az ekét huzó munkás, nagyobb famagvaknál pedig az ekevezető teljesíti. Zárni a készüléket mindig a sor végén, nyitni pedig csak akkor kell, midőn a tölcser már a vetőárokba hullatja magját.

Munkaképesség. A királyhalmi m. kir. erdőőri szakiskola csemetekertjének homoktalaján az 1896. év tavaszán teljesített kísérletek a következő eredményt adták:

2 munkás 4 óra alatt 40 *cm.* sortávolság mellett képes volt 800 négyszögöl területet ákáczmaggal bevetni, 2 munkás tehát 1 nap alatt 10 órai munkaidőt feltételezve, képes volna:

30 <i>cm.</i> sortávolsággal	---	---	---	1500	□	ölet
40 «	«	---	---	2000	«	«
50 «	«	---	---	2500	«	«
60 «	«	---	---	3000	«	«

bevetni apróbb famagvakkal. A tölgygyel, dióval és gesztenyével történő vetés eredménye, tekintetbe véve, hogy a mag felöntésére több idő szükséges s a munka is a mélyebb vetés következtében lassabban halad, területére nézve előreláthatólag 10—20⁰/₀-kal az előbbinél kevesebbet tenne ki.

A említett kísérleti vetést a mag kelésétől kezdve szemmel tartván, tapasztalták — s erről magam is meggyőződtem, — hogy a vetés egyenlő sűrűen s kevés időkülönbséggel, majdnem egyszerre kelt. Az egyenletes sűrű kelést az arányos szórásnak, a kevés időközzel való kelést pedig az egyenlő mély vetésnek lehet tulajdonítani.

A vetőkészülék hátrányául azt lehet felróni, hogy a sorok matematikailag nem egyközűek, minthogy a munkás a magvetőt — bár a sor a sorjelzővel helyesen van je-

lezve — helyenkint 1 vagy 2 *cm.*-re a jelzéstől be- vagy kitereli. Tekintettel azonban arra, hogy matematikai egyközűség a zsinór mellett történő kézi vetésnél sem érhető el, ez a hátrány a készülék sok előnyével szemben elenyészik. Ezért a szóban forgó új magvető készüléket, oly nagyobb csemetekertekben való használatra, hol a magot vető táblákon hosszú sorokban kell elvetni, megnyugvással ajánlhatom t. szaktársaimnak. Ellenben a kis magvakkal az ágy szélességében való vetésre, ezuttal is Fekete tolokás magvetőjét ajánlom.

A magvető eke beszerzési módozatairól, áráról, felvilágosítást adhat a királyhalmi (u. p. Szabadka) m. kir. erdőőri szakiskola főerdőőre, mint a készülék feltalálója és szerkesztője: *Lótos János.*

Erdősítési viszonyaink Máramarosban.*)

Irta: Bekény Aladár, m. k. erdőrendező.

Máramaros vármegye egyike hazánk legnagyobb és egyszersmind legerdődusabb vármegyéinek. 1687199 kat. holdnyi összes területének közel 56 százalékát erdő foglalja el.

A lakosság életmódja szoros összefüggésben áll az erdővel. Foglalkozását legnagyobb részben a fatermelés, tutajozás stb. képezi. Életszükségleteit az erdei munkáknál szerzett keresményéből fedezi.

Mezőgazdasága is az erdővel van összeforrvva, mert

*) Kivonat szerzőnek a máramaros-szigeti magyar királyi erdőigazgatósághoz Máramaros erdőművelési viszonyainak tanulmányozásáról tett és ki nyomtatott jelentéséből.